

איך אוכל לכתוב עליך, ואני כה מעט היכרתיך. איך אוכל לדבר אליך – לדמותך העומדת לפני כה רעננה, כה רצינית, כה אחראית ובוטחת – כשאני יודע שאינך ולא תשוב עוד. איך אוכל לספר עליך ולא אחטא באי-גילוי כל היפה בך. איך יקירי. הלא אף פעם לא דיברת ולא סיפרת על עצמך, על הישגיך, תוכניותיך – כנראה מתוך זה שחשבת כי בזה תפאר את עצמך במו-פיך – ובזה מאסת. ידעתי שאתה ישר ומצפוני, ידעתי שאתה אב מסור למשפחה ואוהב ללא גבול את הילדים, ידעתי שאתה כשרוני, שיש לך ידיים טובות לכל – מילדותך. לא ידעתי אם יש בך יכולת משקית.

וכשאמרו לי שמציעים אותך לסדרן-עבודה במשק, אמרתי – חבל על יוחא'ילה, הוא ייכשל, הוא לא יודע לדבר, לבוא במגע עם כל הציבור – וזה לא בשבילו. ובלי דיבורים – בשקט, בצנעה, בחיוך. אמרתי, לא היכרתיך. ומי יודע מה עוד לקחת איתך לנצח ולא נדע אותם לעולם.

גויסת בליל שישי ב-12 בלילה. באתי עם אמא לאוטו ללוותך. נתקל מבטי בדרכתך. יוחא'ילה, ממתי אתה סרן? לא סיפרת – מה יש לספר. ומיד, בהיותך עדיין בחצר המשק, נכנסת לתפקידך הצבאי. נמסרה לך מעטפה ובה הוראות מה עליך למלא עד בואך לבסיס. אחרי עיון בניירות היתה לך מיד תכנית מוכנה על דרך נסיעתך, ויחד עם זה מילוי תפקידך. ראיתי שאתה כבר לא איתנו, ראשך שקוע בתפקידך הצבאי.

ואם במשק – כחבר, כבעל, כאח וכבן – לא היכרתי אותך עד הסוף, את יוחאי החייל בכלל לא ידעתי.

ומספרים לנו חבריך מהצבא, שהיו איתך עוד מקורס קצינים בצבא הסדיר. באיזו אהבה והערצה הם מדברים עליך, באיזה כאב ושברון לב. הם לא באו לנחם אותנו – הם באו להתאבל יחד איתנו. והם מגלים לפנינו דמות חדשה: המסור והשלם עם עצמו עד הסוף, הדואג לכל אחד בגדוד עד הטוראי האחרון, המוסרי והמצפוני, המסודר והממלא כל דבר בשלמות, הכשרוני והחניך המצטיין. וזה הוא יוחא'ילה שלנו. למה לא ידענו עד היום – עד כדי כך לא הכרנו אותך, חביב.

ועוד הם מספרים: חבר שלך מהצבא שנפצע בפעולת תגמול לפני זמן ונשאר נכה, ולכן לא השתתף עכשיו יחד איתך בקרב, מתאבל וישב שבעה כשנודע לו עליך. כנראה, יוחא'ילה, שהיפה בך היה כה רב – שישנה ידידות נפשית כזאת.

הילדות שלך היתה קשה. לא הבינו אותך, כי לא גילית את נפשך. היית שובבני וקונדסי, ויחד עם זה סגור – אבל ישר ללא פשרות. אם לא רצית לגלות את האמת, כי היא תפגע במישהו מהחברים שלך, אי-אפשר היה להוציא מפיו מילה. כי לשקר לא ידעת, ולא יכלת, ונשארתי סתום.

בן 10-11 היית כשהלכת בשעות הלימודים לבד למנחמיה – אף אחד לא ידע, אפילו החברים שלך – לקנות ממושבניק חמור. כסף, כמובן, לא היה לך, ולכן נתת לו פתק: "למזכירות, קניתי חמור טוב בעד 10 לירות. לא שילמתי. יוחאי. כמה קונדסות ותמימות.

ואחרי שהשגתי חמור – היה לך צורך בעגלה, ודווקא צבועה. ואחרי זה פרשת הסיירה, והאוסף של חלקי חשמל ומכונות, שאספתי בכל פינות החצר, והחזקת אותם מתחת למיטה. מובן שאלו היו גרוטאות – אבל לא בעיניך. ובגלל הגרוטאות האלו התנהלה מלחמה ביני ובין העובדת: היא היתה זורקת אותם – ואתה החזרת אותם למקומם, עד שהיו לך כל מיני מחבואים, אפילו בתוך המזרון... ועוד עשרות ומאות מעשי קונדס כאלה – כמה עגמת נפש נגרם לך בעקבותיהם, כי לא הבינו אותך. וגם על אלו דואב הלב, יוחאי'לה יקירי.

בצבא היו לך משבים בהתחלה, כנראה עד שעברת מהגישה והרגלי הילדות לרציני, ואז נהיית לזה שהיית.

משחזרת מהצבא באת אלי ואמרת: אבא, מציעים לי לעבוד ברפת, ואני אוהב מאד עבודת מכונות. אמרתי לך: יוחאי, באם אתה יכול לתרום במשהו לענף הרפת כדאי לקבל, ועוד תעבוד במכונות. לא ענה לי והלך. למחרת עבד ברפת.

רק ארבע שנים קצרות היית בעל משפחה, ושלוש שנים – אבא.

במוצאי שבת, יום לפני פרוץ המלחמה, באת לחופשה קצרה עד למחרת בבוקר. ישבת באותו ערב בחדר של השכן, סביבך כמה עשרות חברים ובני משפחה, וסיפרת על הכוננות אי-שם לקראת הקרב. כה שקט ומלא בטחון, כה מוכן.

אמרתי, כעבור יומיים, לחברים במוצב: ראיתי ושמעתי את יוחאי לפני יומיים. עם שבנים כאלה לו יכול להתברך, ומוכרח לנצח. לא ידעתי, יקירי, שביום שני כבר שילמת בחייך בעד הנצחון.

ביום ראשון בבוקר – 4/6 – ליוויתי אותך יחד עם הילדים ועדנה לכביש. יוחא'ילה,
לא אשכח את העיניים שלך כשנפרדת מהילדים – הסתכלת בהם בכל-כך הרבה
רחמים ואהבה, כל כך הרבה כאב. נרעדתי מהמבט שלך.

רק כעבור יום מילאת את המוטל עליך בכל, בגבורה, אחריות ודייקנות ללא
פשרות, עד הסוף.
יוחא'ילה – דבר אחד אני יודע שהיה רצונך האחרון, ואת זה אמלא ללא פשרות
– חיי יהיו קודש לילדים.

זיכרך יישאר לנצח קדוש.